

Edvard Kardelj

Eszmei és kultúrkérdések

Eltvársak és elvtársnők, nem hallgattam végig ebben a bizottságban az egész vitát, ezért elmémet kérek ha esetleg a vita során már elhangzott dolgokat említenék meg. A vita, amennyire figyelemmel kísérhettem, valóban alapos volt és számos gyengeségünket felszínre hozta az eszmei-politikai munka terén, méginkább a fogyatékoságok egész sorozatát kulturális síkon, a tömeges közművelődés terén, stb., stb.

Csak egy kérdésre szeretnék kitérni, ez ebben a pillanatban számomra a legfontosabb, mégpedig hogyan lássunk hozzá a problémák megoldásához, mivel szállunk először szembe az említett gyengeségek és negatív törekvések elleni harcban.

Gyakran találkozunk azzal a jelenséggel, hogy sok kommunista, ahelyett hogy hozzájárna a valóság szolid marxista elemzéséhez, amely rámutatna a különféle negatív jelenségek igazi forrásaira, igazi szerepükre és jelentőségükre, ilyen elemzés helyett, amely módot adna arra, hogy megválasszák a jelenségek elleni harc igazi fegyvereit és formáit, egyes kommunisták folyton csak sopánkodniak, hogy ime az ellenség tevékeny, az ellenség erősödik, stb. Mostanában eszmei-politikai munkánk állapotáról is gyakran hallatszanak e sopánkodáshoz hasonló hangok, miközben gyakran sok dolog jelentőségét felnagyítják és eltúlozzák.

Mindenesetre azok a negatív jelenségek, amelyekről itt a vita során szó esett, fennállnak, és bizonyos akadályt jelenthetnek szocialista fejlődésünkben, ha nem harcolnánk ellenük, sőt nem csak akkor, hanem ha meg nem felelő és helytelen módszerekhez, eszközökhöz nyúlunk ebben a harcban. Nekem úgy tűnik, hogy éppen erről az utóbbiról szintén szólanunk kell, ha már beszélünk e fennálló jelenségekről. Igen rossz lenne, ha ezeknek a jelenségeknek a bírálata bármilyen tekintetben is eltérítene bennünket arról az útról és abból az irányból, amelyet a VI. kongresszuson és VI. kongresszust követő plenumokon a magunk számára kijelöltünk. Lehet, hogy egyes kommunistáknak nehéznek tűnik a harc az új helyzetben. Ez talán így is van. Ám ennek a harcnak az új formái nemcsak eredményesebbek, hanem egyedül lehetséges formák, ha hívek akarunk maradni saját irányvonalunkhoz. Szó sem lehet semmiféle visszatérésről a régre. Találékonyaknak kell lennünk az új helyzetben és meg kell tanulnunk az új harci eszközök kezelését az antiszocialista elemek rohamai ellen az egyik és a másik oldalról is, nemkülönben az öntudatlan eszmei elmaradottság számos maradványa ellen, amely talán még fontosabb probléma, mint a nyílt antiszocialista akciók.

Mitöbb, valahányszor ez a sopánkodás megindul, ez mindenkor saját gyengeségünk kifejezése, azaz helyesebben szólva a szocialista erők

elégtelen fejlettségének, eszmei elmaradottságának vagy pedig általános tájékozatlanságának kifejezése.

Ez mindenekelőtt eszmei-politikai munkánkra vonatkozik. A reakciós múlt maradványai ezen a téren a legmegrögzöttebbek, mert nemcsak nyílt antiszocialista magatartással kapcsolatosak, hanem az elmaradottsággal is, az olyan emberek maradi felfogásával, akik egyébként szocialista nézeteket vallanak. Az ilyen jelenségeket pedig nem lehet holmi formális határozatokkal vagy adminisztratív intézkedésekkel, vagy egyoldalú romboló bírálatokkal kiküszöbölni, hanem csakis a szocialista erkölcs és a szocializmus minden egyes harcosának olyan eszmei és politikai fejlődésével és haladásával, amely lehetővé teszi, hogy egy új szocialista minőség, egy új szocialista erkölcs és mentalitás nemcsak az emberek legöntudatosabb részének ügye, hanem a legszélesebb néptömegek ügye legyen. Mesterséges úton semmit sem teremthetünk, és nem írhatunk elő holmi megváltó recepteket, olyanokat amelyek mindig és a társadalmi élet minden terén érvényesek. Szocialista viszonyokat kell teremtenünk, szocialista környezetet, az majd szervelesen megteremt a szocialista mentalitást is, s nem fogja megengedni ezeket a maradt jelenségeket.

Ezzel semmiesetre sem akarom azt mondani, hogy egyszerűen félre kell vonulnunk, és az időre bízunk, hogy megoldódjon ez a kérdés. Ellenkezőleg, harcolni kell és rendelkezniünk is az ehhez a harchoz szükséges eszközökkel, de tisztában kell lennünk, melyek ezek az eszközök és mire kell összpontosítanunk harci erőfeszítéseinket, hogy ne vesztegessük el őket hiába, sőt esetleg saját kárunkra.

Bizonyos, hogy egy jöttánnyal sem javítunk kulturális frontunk helyzetén, ha például egyoldalúan gépiesen elítéljük a modernizmust és a hasonló művészeti „izmusokat”, vagy ha csupán utálkozunk dolgozó embereink alantas ízlésén, hogy holmi „Gricska Vesticát” (boszorkány-rémregényeket) és hasonló dolgokat keresnek. A különféle művészi irányok egyoldalú politikai elítélésével nem számolhatjuk fel azokat az objektív forrásokat, amelyek e negatív kulturális jelenségeket szülik, viszont megnehezítjük harcunkat, ha a formák ellen irányítjuk, gyakran elködösíthetjük harcunk igazi célját, amely nem abban áll, hogy valamelyik művész vagy kultúrunk számára előírjuk a művészi kifejezést, hanem abban, hogy szembeszálljunk a politikai csempészéssel, amely antiszocialista törekvéseket bűjtat kulturális alkotó munka látszata alá. Hasonlóképpen néptömegeink sem kulturális színvonalát sem ízlését nem fogjuk fejleszteni azzal, hogy egyoldalúan megtiltjuk a boszorkány- és detektívregényekhez hasonló irodalom kiadását, vagy megtiltjuk a jazz-zenét és a sztripperek rajzolását. Egyezem azzal, hogy ezen

a téren feltétlenül harcolnunk kell a negatív jelenségek ellen, mert főleg az ifjúságra hatnak. Mindenek előtt pedig minden rendelkezésünkre álló eszközzel szembe kell szállnunk e jelenségekkel, ha mögöttük antiszocialista törekvések húzódnak meg. Egyes elvtársak azonban nemcsak czekekkel a negatív jelenségekkel fordulnak szembe, hanem minden könnyű szórakoztató irodalommal, minden jazz-zenével, és minden sztrippel. Ez pedig, véleményem szerint, nemcsak kilátástalan, kulturálatlan és kicsinyes, hanem egyenesen káros is a különféle negatív jelenségek ellen folytatott harcunkban. A kulturális szórakozás társadalmi szükséglet. Ha társadalmunk ezt nem biztosítja, akkor fölbukkan a kulturálatlan szórakozás bármilyen más formája. Mivel társadalmunk ezt a társadalmi szükségletet saját forrásaiból nem tudja fedezni, azért kerül felszínre a fércirodalom, a jazzzene is és a sztripp is, mégpedig a legrosszabb külföldi változatokban, amelyek valóban mételeyezik az ifjúságot és a felnőtt embereket egyaránt.

Röviden szólva úgy vélem, csak akkor szállhatunk szembe eredményesen czekekkel a negatív jelenségekkel, ha minden vonalon a szocialista minőségért harcolunk. Ezen a téren is, a kultúra és kulturális szórakozás terén is ugyanaz érvényes, ami érvényes szocialista építésünk minden terén. A szocializmus politikai ereje nemcsak és nem elsősorban harci képességünktől függ, amellyel a szocializmus ellenségei ellen harcolunk, hanem elsősorban alkotóképességünktől; attól, hogy mi újat teremthet a szocializmus és hogy az új köré milyen nagy néptömegeket tömörít. Ezt a kérdést pedig csak egy hosszantartó folyamatban lehet megoldani, a szocialista erők szakadatlan harcával a múlt maradványai ellen, olyan harcban, amelyben a szocialista erők maguk teremtenek eszmei és kulturális téren új viszonyokat és új társadalmat, és eszmei téren egyre inkább egyesülnek. Manapság gyakran az ellen vagyunk kénytelenek harcolni, hogy bizonyos társadalmi szükségleteket különféle antiszocialista forrásokból fedeznek, viszont nem vagyunk mindig képesek arra, hogy saját szocialista forrásokat nyissunk.

Íme, ezért tartom mindenekelőtt szükségesnek az eredményes eszmei-politikai harchoz, hogy saját sorainkban végkép tisztázzuk ezeket a kérdéseket, és konstruktív formában hozzájáruljunk megoldásukhoz, mindent a legfontosabbra összpontosítva. Itt is érvényes a szabály, hogy a vízzel nem szabad kiöntenünk a csecsemőt is.

I.

Vajon új ellenséges offenzíva előtt állunk az eszmei-politikai fronton? Határozottan. Erről szólnak azok a jelenségek, amelyeket megtárgyaltunk ebben a vitában, valamint a JK Sz II, III. és IV. plenumán. Vajon új-e az a hadsereg, amelyet ebben az offenzívában felhasználnak, vajon nagyobb-e az ereje, mint amekkora volt? Azt hiszem, elvtársak, hogy ez a hadsereg nem új, hogy igen jól ismerjük, és ereje tulajdonképpen nem nagyobb, hanem kisebb. Ezt az offenzívát nem az ellenséges erők megnövekedése, hanem más okok váltották ki.

Végeredményben még nincs tíz teljes esztendeje, hogy ez a mi új szocialista Jugoszláviánk fennáll. Mi néhány ezer kommunista, néhány ezer marxista képzettségű emberrel lépünk a forradalomba. Munkásaink és dolgozóink

tömegének a forradalomban semilyen marxista képzettsége nem volt, de forradalmi lendületben követték osztályérdekeiket. A forradalom győzedelmeskedett és új hatalmat létesített, a dolgozó nép hatalmát; a társadalmi viszonyok változni kezdtek. Viszont mindaz, ami sok-sok nemzedéken keresztül felhalmozódott az emberek fejében, máról-holnapra nem változott meg. Sőt, ha minden megváltozott is, nagyon sok megmaradt, mégpedig nemcsak azoknak az embereknek a fejében, akik a szocialista mozgalmon, a kommunista párton kívül álltak, hanem hatott a szocialista mozgalmon belül, a kommunista párton belül is. Ez azt jelenti, hogyha ma ezeket a problémákat mint sürgőseket napirendre tűzzük, semmiképpen sem akarjuk azt mondani, hogy ez csak holmi pillanatnyi feladat, hogy úgyszólván máról-holnapra kijavíthatunk vagy kiírthatunk mindenféle negatív törekvést az ideológia és a kultúra terén. Ez nemcsak ennek az esztendőnek, sőt nemcsak egy nemzedéknek a feladata. Még sok nemzedéken keresztül folyik a harc, mielőtt a társadalmi változásokkal összhangban végleg megváltozik az emberek mentalitása és ideológiája.

Ezek szerint tehát eszmei életünkben nem holmi tényleges új jelenségekkel van dolgunk, hanem csak e jelenségeknek egy új megnyilvánulásával, csak egy új formájával, amelyet a társadalmi rendszerünkben bekövetkezett változások idéztek elő és azok a változások is, amelyeket fontos határozataival a JK Sz VI kongresszusa vitt politikai és demokratikus életünkbe. Megváltoztak a társadalmi viszonyok, megváltoztak a politikai formák, a bürokratikus centralizmus helyett a társadalmi öngazgatás rendszere kezdett fejlődni, és mindezekkel együtt meg kellett változnia a kommunisták munkamódszerének is, mint ahogy meg is változott. Méginkább megváltozott maguknak a kommunistáknak a helyzete is társadalmi életünkben. Magától értetődik, hogy mind ennek vissza kellett tükröződnie társadalmi életünk minden területén.

Korábban a forradalom a forradalmi öntudatú dolgozó tömegek és hatalmuk forradalmi nyomással hatott minden antiszocialista megnyilvánulásra. Am az emberek ezzel nem változtak meg, azok maradtak, amik voltak, csak sok olyan ember, aki még nem nőtt össze az új valósággal, magabazárkóztatásban hallgatott. Nemcsak az ellenségekről van itt szó, hanem az emberek egész tömegéről, akik egyébként tisztességesen viselkedtek a szocializmus iránt, az új társadalmi viszonyok iránt, akik rokonszenveztek a forradalommal és támogatták a forradalmat, de régi eszmei felfogásukhoz, azaz a valáshoz, és a tudomány és művészet különféle felfogásához voltak kötve. Ezek az emberek többé-kevésbé elhallgattak az első háborúutáni évek forradalmi nyomása alatt.

Mai rendszerünk új helyzetével ez is megváltozott. Az új viszonyok fölszabadították a széles néptömegek hatalmas erejét és kezdeményezését. Ezeknek a fölszabadított erőeknek és kezdeményezéseknek hatása ma minden téren érezhető. De ezeknek az egészséges erőeknek és kezdeményezéseknek felszabadításával együtt a korábban elfojtott negatív tényezők is kifejezésre jutottak. Ez az új folyamat úgyszólván újra megnyitotta társadalmunk pozitív és negatív elemeinek is a száját és lelkét. Ezért látjuk ma azt, hogy az ellenséges elemek negatív törekvései aktivizálódtak, főleg az eszmei viszonyok terén, mert tulajdonképpen ezen a téren ülepedett

le a múlt legtöbb maradványa; nemcsak a régi Jugoszlávia maradványai, hanem számos nemzedéké, amely a kizsákmányolás és az osztályellentétek rendszerében nevelődött.

Mindaz, ami korábban az emberek fejébe és lelkébe volt zárva, most egyszerre megjelent az utcán, a sajtóban, a könyvekben. Mindamellet semmi okunk sincs arra, hogy elégedetlenek legyünk politikánk eredményeivel, vagy túlozzuk a veszélyt, amit ezek a jelenségek jelentenek. Én nem becülöm le a veszélyt. Még a legjelentelenebb dolog is nagy kárt okozhat, ha nem szállunk szembe vele, ha nem találjuk meg okait, és a harc eszközeit. Am igen fontos, hogy fölmérjük a jelenségek igazi nagyságát, hogy megtaláljuk ezeknek igaza okait és e szerint válasszuk meg fegyverünket is, és e szerint harozzuk meg a harc módját.

Nem állítom, hogy itt-ott nem éleződik ki a helyzet, hogy itt-ott egyik vagy másik szocialista támponton nem rosszabbodik a helyzet és hogy nem történik meg, hogy elvesztik a távlatot. Azonban azt hiszem, hogy ez mindenekelőtt annak a ténynek a visszatükröződése, hogy a kommunisták egy pillanatra elvesztették világos tájékozódásukat a harcban, és hogy az új helyzetben nem voltak képesek új módszerekkel és új eszközökkel felvenni a harcot a negatív törekvések ellen és az új helyzethez alkalmazkodó belső és külső ellenség ellen.

Kétségtelenül van külső hatás is. Am nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a külső hatás belső fejlődésünkben csak akkor érvényesülhet, ha hazánkban belül olyan körülmények és olyan erők vannak, amelyek ezt a külső hatást befogadják. Hazánkra és életünkre csak azok a külső hatások lehetnek befolyással, amelyek ugyanazokból az okokból keletkeznek és hatnak, mint amelyekből keletkeznek hazánkban is. És ilyen források és okok akadnak nálunk. Mindenekelőtt megvannak a régi rendszer maradványai, amelyek különféle negatív törekvéseket termelnek és magátólértedően elfogadják ezeket a külső hatásokat is. Mindaddig, amig ilyen források léteznek, bizonyos rétegek hazánkban befogadják az ilyen hatásokat, bármennyire elzárkózánk is. Viszont elzárkózni a szovjet recept szerint, elszigetelődni a világtól, nemcsak hogy nem lehetséges, nemcsak hogy káros, hanem semmi értelme sincs, mert ha nem hatnának is a külföldi befolyások, mi mégsem maradnánk negatív törekvések nélkül, mivel hazánkban is megvannak ehhez az objektív föltételek, és a termékeny talaj, és ezek a források épp olyan dekadensen és maradian foghatnak hatni, mint a külföldről érkező hatások. Tehát amikor a negatív idegen hatások ellen harcolunk, egyúttal elsősorban az antiszocialista törekvések itthoni forrásai ellen harcolunk.

Ha a dolgokat ebben a megvilágításban nézzük, akkor szembetűnik, hogy nálunk tulajdonképpen nem történik semmi új, hanem ugyanazok az erők működnek, amelyekkel forradalmunk kezdetétől fogva harcoltunk. Sőt, gyöngébbek is, mint voltak, sokkal gyöngébbek, és sokkal elszigeteltebbek a tömegetől mint valaha. Ha pedig erősebben jelentkeztek mint tegnap, akkor ez, mint mondtam, elsősorban azért van, mert a kommunisták egy pillanatra elvesztették a tájékozódást, vagy helyesebben szólva azért, mert még nem sajátították el a politikai harc új fegyvereinek kezelését, a szocialista demokrácia új mechanizmusának körülményei között. Ezen a kongresszuson most helyrehozzuk ezeket a fogyatékoságokat, mint ahogy helyrehoztuk

őket a JKSz Központi Vezetőségének II., III. és IV. plenumán is. De miközben helyrehozzuk ezeket a gyengeségeket, egy pillanatra sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a sikert csak a JKSz VI. kongresszusa által megfogalmazott gyakorlat további fejlesztése biztosítja és minden visszatérés a régre, minden elavult harci fegyver kölcsönvétele csak gátolja elemi föladatunk megvalósítását, amely így hangzik: megtanulni az új helyzetben új eszközökkel harcolni. Az új helyzet pedig a kommunistáknak és minden szocialista harcosnak összehasonlíthatatlanul nagyobb erőt és nagyobb lehetőséget nyújt a sikeres harcra, igazán gyökeres eredmények elérésére. Szocialista demokráciánk mechanizmusában — a munkástanácsoktól és a kommunáktól kezdve a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségéig — minden ellenségnek és minden ingadozónak igazi arcát kell megmutatnia. Senki sem rejtőzhet el, senki sem rejtetheti el igazi arcát, senki sem rejtetheti félre a tömeget. Mindenkinnek nyílt kártyákkal kell kiállania. Ennyivel kedvezőbb helyzetben vannak a kommunisták, amikor az ilyen törekvések hordozói ellen harcolnak.

Eszmei-politikai tekintetben is nagyot haladtunk, úgyszólván nyílt téren és sokkal eredményesebben harcolhatunk a dolgozó tömegben, semmint ezt néhány évvel ezelőtt tehattük. Eppen az ezen a kongresszuson elhangzott vita bizonyítja ezt az állítást legjobban. Néhány évvel ezelőtt, 1946-ban és 1947-ben nem vitatkozhatunk volna úgy, mint most. Eppen ez a tény, hogy nyílt harcban harcolhatunk a negatív befolyások ellen, ez bizonyítja, mennyire megnövekedett szocialista erőink eszmei ereje és eszmei egysége.

II.

Ezek szerint minden önmagunkban rejlő vagy helyesebben a szocialista erőknél abban a képességében, hogy nemcsak a régi ellen harcolnak, hanem újat is alkotnak. A kommunis-

BEZERÉDY LÚJO

Arató (terakotta, részlet)

ták a kultúra terén sem fogják megtörni a múlt maradványaiából eredő negatív jelenségeket, holmi túlhaladott formák konzervatív védelmével, hanem csak az új szocialista formákért folytatott kitartó és következetes harccal. Ez pedig, mint ahogy az előbb mondtam, azt jelenti, hogy most ebben a harcban mindenekelőtt saját soraink felé kell fordulnunk, azaz őket kell harcképessé tennünk azok ellen a jelenségek ellen, amelyekről a mai vitában és az utóbbi napokban szó esett. A kommunistáknak nagyobb figyelmet kell fordítaniok eszmei önképzésükre és a széles néptömeg, főleg a munkásosztály képzésére, és így kell biztosítaniok a szocialisták sorainak minél nagyobb eszmei egységét és harci képességét a reakciós törekvések ellen. Természetesen nem kell minden embernek három fakultást végeznie, hogy a társadalmi igazgatásban résztvehessen. Ezek szerint nem kell minden a szocializmust építő embernek valami nagyszerűen képzett marxistának lennie, de véleményem szerint a kommunistáknak, azoknak az embereknek, akik a szocialista harc élén állnak, föltétlenül olyan tudományos marxista tudással kell rendelkezniük, hogy minden konkrét helyzetben képesek legyenek elemezni a helyzetet, hogy meglássák a negatív törekvések igazi okait, és ez elemzés alapján megtalálják a megfelelő, a leghamarabb eredményre vezető harci eszközöket is.

Nekem úgy tűnik, hogy éppen ezért mindekenélőtt a kommunisták körében és a Kommunisták Szövetségében, azonkívül a Dolgozó Nép Szocialista Szövetségében is az eddiginél sokkal nagyobb figyelmet kell fordítanunk a marxizmus és a marxizmuson alapuló társadalmi tudományok tanulmányozására. Nem arra gondolok, hogy holmi kollektív tanfolyamokra, tanulókörökre kell járnunk, nem gondolok általában a marxista művek kollektív tanulásának korábbi módjára. A kommunisták törekvése mindenekelőtt az legyen, hogy egyénileg ismerkedjenek meg a szocialista tudományokkal. Mert csak ha a kommunista sajátmaga igyekszik elmélyíteni tudását, hogy minél harcképesebb legyen saját területén, csak abban az esetben nem lesz ez a tudomány dogmatikus, elvont és sablonos, hanem az élő gyakorlatban gyökerező. Magától értetődik, hogy különféle levelező tanfolyamokkal stb. is elő kell mozdítani a kommunisták és a szocializmus öntudatos harcosainak képzését. De alapvető mégis csak az, hogy a kommunisztában kifejlésszük azt a belső parancsot, amely elsődrendű feladatává teszi, hogy képezze magát, hogy közvetlenül bármely pillanatban, bárhol is van, szembeszállhasson a szocialistaellenes jelenségekkel és törekvésekkel.

Továbbá azt hiszem — ezt a vitában is megemlítették —, hogy iskoláinkban szintén több marxizmuson alapuló társadalomtudományt kell tanítanunk, természetesen nem az élettől távolálló dogmatikus sémák formájában, mint ahogy ezelőtt volt, olyan sémák formájában, amelyek gyakran többet ártottak, mint használtak. Az utóbbi években nálunk keveset tettek a végett, hogy kidolgozzák a társadalmi tudományok iskolai programjának olyan alapját, amely által az iskola komolyabb mértékben hozzájárulhatna társadalmi öntudatának kialakításához. Iskoláinkban úgyszólván az egyik végletből a másikba estek. Ez a képzés ma gyakran kizárólag mai gyakorlatunkról szóló információkra szorítkozik, mélyebb eszmei alapok nélkül, a dogmatizmustól való félelem miatt. Viszont iskoláinkban és közművelődési szervezeteinkben gyakran dog-

mák szellemében nevelik ifjúságunkat és polgárainkat, ám nem „marxista”, hanem holmi antiszocialista dogmák szellemében. Pedig én úgy vélem, hogy adhatunk olyan társadalmi és erkölcsi nevelést ifjainknak, amely nem lesz sem dogmatikus, sem szűk napi politikához kötött, hanem olyant, amely valóban képessé teszi ifjúságunkat a társadalmi igazgatás feladataira, demokratikus mechanizmusunkban szocialista viszonyok között. Mellesleg szeretném kiemelni, hogy a középiskoláknak és egyetemeknek szolidabban kell bevezetniük ifjúságunkat a marxista közgazdaságtan és történelmi materializmus, azaz a marxista szociológia alapfogalmaiba, mert ez olyan tudás, amelyre polgárunknak nagy szüksége van ahhoz, hogy tudatosan és kellő tudással vegyen részt a társadalomigazgatás rendszerében. Véleményem szerint ez a tudás éppen olyan feltétlenül szükséges minden embernek, mint az elemi számtan, fizika stb. ismerete.

Sokkal nagyobb figyelmet kellene fordítani iskoláinkban ifjúságunk erkölcsi nevelésére is. Nem arról van szó, hogy holmi újfajta papi prédikációkat tartunk fiataljainknak, az ifjú ember lelkének egyoldalú formálása értelmében. Nem. Nékünk szabad emberré kell őt formálnunk; nem szokások rabjává, hanem olyan emberré, aki mély és kiművelt felelősségérzetet hordoz magában a társadalmi közösség iránt. Ezért erkölcsi nevelésünknek szembe kell helyezkednie azokkal a befolyásokkal, amelyek szétforgácsolják és megbontják a társadalom egységét — elsősorban a szocialista társadalmi erkölcs kiépítésével és megerősítésével, amely egységes, illetve amelynek egyre inkább egységesnek kell lennie.

Ezzel kapcsolatban ismét visszatérnénk népünk kulturális szórakozásának ügyére. Ezen a téren ötletszerűség kerekedett fölül és ezzel együtt sok káros törekvés is, éppen mivel sok kommunista kicsinyesen tekint az életnek erre a területére. Végtelenül káros lenne, ha ezen a téren merev kereteket, határokat vagy sablonokat írának elő, Vannak például akik azt hiszik, hogy rontjuk a kulturális színvonalat, ha megtűnjük a jazz-zenét vagy ha kalandorregényeket adunk ki. Ezek megfélemlenek arról hogy azoknak, akik ezt az árut keresik, gyakran ez az első lépésük a kultúra felé. Úgy látom, hogy számunkra ezen a téren az az alapvető, hogy ösztönzést adjunk a szocialista alkotóréseknek. Csak ebben az esetben harcolhatunk sikerrel a különféle igazán romboló és demoralizáló irodalom ellen. Úgy látom, hogy kommunistáinknak és szocialista harcosainknak igen rosszul áll a papi csuha és az a prédikáció, hogy a szórakoztató irodalom üres és értelmetlen dolog, és hogy a szórakozást is eszmeiségnek és politikának kell áthatnia. Én azonban úgy látom, alapvető, hogy a szórakozás legyen egészséges, emberileg tiszta, elemi kultúr színvonalon álló, márpedig a jazz-zene és a kalandor-regény is lehet ilyen. Ha pedig ilyen lesz, akkor sok ember számára út lesz a fejlettebb kultúra felé, nem pedig lejtő a kulturálatlanságba.

Úgy látom, éppen így elhanyagoltuk a rendszeres munkát káderpolitikánkban is. Nem abban az értelemben, hogy bizonyos általános politikai osztályzat vagy minősítés nélkül választottuk ki és állítottuk meghatározott helyekre az embereket, hanem abban az értelemben, hogy nem készítettük elő a kádert hosszabb távlatokra, hogy már a gimnáziumokban rendszeresen figyelemmel kísérjük az ifjú tehetségeket, hogy

előmozditsuk határozott irányban való fejlődésüket. Módszeresen kellene dolgoznunk a káder előkészítésén egyes tudományos területek, a közgazdaság, a filozófia, a történelem stb. számára. Ez a munka nem jár rögtön eredménnyel, de eredményt hoz néhány év múlva. Márol-holnapra ezen a téren semmit sem lehet elérni. Módszeresen kell dolgozni, hosszabb ideig, figyelemmel kísérni és támogatni a tehetséget a középiskolától az egyetemig. A különféle társadalmi szervezetek sok mindent tehetnének ezen a téren. Magától értetődik, a szocialista műveltségnek az egész dolgozó tömeget fel kell ölelnie és a széles dolgozó tömeg legyen a hordozója is, de nem szabad szemünk elől téveszteni, hogy a szocialista értelmiséget egyben a szocialista erő tudatos és módszeres akciójával is kell kialakítani.

Véleményem szerint számos fogyatékoság tűnik ki a tömeg, főleg a munkástömeg körében végzett közművelődési munkákban is, amiről az előttem szóló elvtársnő beszélt. Szerintem ez a kérdés rendkívül fontos. Itt nemcsak az emberek kulturális fölemeléséről van szó a szó szűkebb értelmében, hanem elsősorban arról, hogy a munkásosztályt mint a szocialista fejlődés vezető mozgató erejét történelmi feladatainak végrehajtására képesítsék. Akkor képzett a munkásosztály, ha növekszik közvetlen osztálybefolyása az egész társadalmi fejlődésre, ha több a kezdeményezés, kevesebb a bürokrácia, a bürokratikus törekvéseknek kisebb a fejlődési lehetőségük. Akkor képzett a munkásosztály, ha befolyása erősödik a falun, ha a falu szocialista átalakításának feladata könnyebbé válik. Viszont mi éppen ezen a téren kissé elvidékesedtünk, azaz a munkás közművelődési szervezeteket meglehetősen mértékben az elmaradt környezetbe olvasztottuk. A közművelődési munkát a munkástömegben, valahogy rábíztuk a helyi szakszervezeti és politikai szervezetekre a nélkül, hogy ezek a közművelődési szervezetek független kapcsolatban lennének egymással. Ezenkívül a kezdeményezés főleg a szakszervezetek vagy a Szocialista Szövetség szervezeteinek különféle közművelődési bizottságaiból indul ki és igen kis mértékben nyilvánul meg ezen a téren dolgozó személyek önálló tevékenysége és öngazgatása. Úgy látom, hogy ez a munka csak akkor lehet eredményes, ha azoknak az embereknek a kezdeményezéséből ered, akik személy szerint kapcsolatban állnak az ilyen kulturális alkotással. Ezért azt hiszem, hogy sokkal inkább a tömeges munkás-közművelődési szervezetek önállósítására kell törekednünk és kötelező független demokratikus egymásközötti kapcsolataik megteremtésére. Ezáltal kölcsönösen jobban együttműködhetnek, jobban kifejleszthetik kezdeményezésüket a különféle széleskörű kulturális rendezvényekre, fesztiválokra, stb. Ezek a szervezetek eképpen egyesülve sokkal jobban harcolhatnak a magasabb színvonalért és ezáltal szisztematikusan kiemelkedhetnek az elmaradt környezetből, megváltoztathatják magát a környezetet, ahelyett, hogy ők maguk beleolvadnának. Azt hiszem, hogy ilyen körülmények között a kommunisták és a Dolgozó Nép Szocialista Szövetsége is tevékenyebb lehetne e téren. Magától értetődik, hogy ezek az egyesített munkás-közművelődési szervezetek rendkívül fontos politikai és kulturális tényezők lennének a kulturális terjedés különbözőféle antiszocialista, dekadens jelenségek elleni harcban.

Egyetértek azokkal az elvtársakkal is, akik bírálják a túlzott folklór-törekvéseket a mun-

kás- és egyéb kultúrszervezetek munkájában. Ez a folklór-törekvés nemcsak az általános falusi kultúregyesületekben jut túlsúlyba, hanem lábrakapott a munkás kultúrszervezetekben is. Emlékszem, hogy a háború előtt a munkáskultúregyesületek arra törekedtek, hogy külső formákban is megszabaduljanak a falusi elmaradottságtól és megmutatták, hogy haladó elemet képviselnek. En nem ellenzem a folklór ápolást. Sőt, ez jó és pozitív dolog, ha valódi művészi értékekről van szó. Téves volna azonban azt hinni, hogy ez a legfőbb dolog a kultúrunkában és konzervatív módon kizárólag hagyományainkba kell begubóznunk. Ez visszafelé húzna bennünket és elzárná az emberek elől a láthatárt. Véleményem szerint elsősorban a munkás kultúregyesületeknek kellene előjárniok, nekik kellene megnyitniok a szélesebb látókört a dolgozók előtt, egyengetniök az utat az új szocialista viszonyok felé, nevelniök a dolgozókat a holnapra, és semmiképpen sem idealizálni a tegnapot. Ebben a harcban véleményem szerint jóval többet kell felhasználnunk a sajtót, a rádiót és általában a tájékoztató szolgálatot, valamint általános politikai agitációinkat és propagandánkat. Sajtónk a gyakori bírálat ellenére, vagy talán épp e bírálat miatt nagy lépést tett előre. Valóban tájékoztat és polgárunknak betekintést nyújt az eseményekbe.

Fogyatékosága az, hogy rajta keresztül felszínre kerülnek bizonyos negatív törekvések is, éppen az események magyarázatában. Ezen a téren sajtónknak egyrészt nincs kellő segítsége politikai és állami szerveink részéről, külön pedig a kommunisták és a Szocialista Szövetség részéről, másrészt az újságírással foglalkozó egyes kommunistáknak helytelen felfogásuk van a szocialista sajtó és a szocialista újságíró szerepéről és felelősségéről. Van, aki azt hiszi, hogy a sajtó, a rádió és általában a tájékoztató propaganda egészen elszigetelt, különálló politikai tényező, melynek valami objektív mértékét magának kell kialakítania a közvéleményt, illetve megformálni és kifejezni. E felfogás hordozói valójában megfelelnek arról, hogy felelősséggel tartoznak annak a közös érdekek, melynek neve szocializmus és a szocializmus előrehaladása. Vita a szocialista építés szabályairól, de a szocialista cselekvés egysége — ez az elv mindenképpen kötelező a szocializmus minden harcosa számára, akár tagja a Kommunista Szövetségének, akár nem. Ez az elv tehát kötelező azokra a szocialista munkásokra is, akik az újságírásban és a tájékoztató szolgálatban működnek.

A sajtó, a rádió, stb. valójában harci eszközök, és minden attól függ, hogy ki használja fel őket. Biztosítanunk kell, hogy ezek az eszközök a szocialista építést szolgálják, tehát az eszmei-politikai munka feladatait, melyekről most beszélünk.

Ezt az egész rendszert természetesen nem kell beskatulyáznunk, valami régi típusú bürokratikus agitpropok alá rendelni, vagy különféle felső direktívákkal gátolni munkájában. Ezen a téren mi szakítottunk a régi gyakorlattal és rossz lenne, ha ismét visszatérnénk rá. De szembe kell szállnunk a kispolgári ösztönszerűség áradatával és azzal a törekvéssel is, hogy ezt a rendszert bizonyos tudatos, vagy akaratlan reakciós, antiszocialista törekvések vagy bizonyos kispolgári anarchista törekvések és felfogások eszközzé változtassák, e két utóbbi törekvésnek ugyanis egy az eredménye. Újságíróink ma két véglet között vannak: vagy teljesen bizonyos

felülről jövő direktíváktól válnak függővé, vagy egyszerűen az ösztönszerűség áradatával úsznak és megfedkedeznek szocialista öntudatukról és feladataikról, amelyek rájuk, kommunistákra várnak.

Mindkét véglét egyformán káros. Nekünk természetesen küzdenünk kell az önálló sajtóért, rádióért és tájékoztató szolgálatért, de a szocialista alapokon álló önállóságért. Akik ezen a területen dolgoznak, úgy dolgozzanak, mint a szocializmus öntudatos harcosai, és önállóan tájékozódjanak. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy elsősorban éppen az ő kötelességük, hogy tudásra és olyan tulajdonságokra tegyenek szert, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy minden helyzetben feltalálják magukat és helyesen szembeszállhassanak az antiszocialista jelenségekkel.

Sajtónkban ez az öntudat még nem fejlődött ki kellőképpen. Hozzájárul ehhez nagymértékben az a tény is, hogy káderünket ezen a területen nem mindig jól válogattuk ki és nem is kapott kellő segítséget. Sokkal nagyobb figyelmet kellene szentelnünk az e téren dolgozó káder ideológiai és politikai nevelésének. Ezeknek az elvtársaknak pedig mindenekelőtt módot kell nyújtani, hogy bejussanak minden szervhez és mindenkihez, aki résztvesz ennek az országnak társadalmi igazgatásában, hogy ilymódon ne csak információkat, de illetékes magyarázatot és felvilágosítást is kapjanak egyes álláspontokról és a társadalmi érdekekről. Bizonyos értelemben növelni kell az e téren dolgozó emberek társadalmi szerepét. Egyedül ilyen körülmények között követelhet majd tőlük a társadalom nagyobb felelősséget munkájukban.

De nemcsak erről van szó. Már mondtam, hogy helyes volt megszüntetni a régi agitprop-rendszert. Nekünk azonban mégis bizonyos segítséget kell nyújtanunk és bizonyos összhangot teremtenünk ezen a téren. Ezért is határozta el nemrégre a Szocialista Szövetség elnöksége, hogy sajtóbizottságot létesít, amely betekint munkájukba és egyúttal állandóan segíti a szocialista tevékenység e területén működő munkásokat.

Továbbá még mindig kevés marxista tudományos irodalmat adunk ki. E tekintetben kissé jobban meg kell vizsgálnunk kiadóvállalatainkat. Nagyobb hiba van a körül, amit nem adnak ki, mint a körül, amit kiadnak. Igaz, hogy van ponyva és egyéb olyan dolog, amit egy kissé alaposabb társadalmi ellenőrzés megakadályozhatna. De leginkább a kezdeményezés hiányzik, hogy olyan műveket nyomtassanak, amelyek legjobban szolgálják a kommunisták és a szocializmus többi harcosának nevelését.

Külön probléma az is, ahogy már a vitában rámutattak, hogy több figyelmet kell fordítani a kultúra és közoktatás területén működő társadalmi igazgatási szervekre, — a közoktatási tanácsokra, a különféle társadalmi intézmények, szervezetek vezetőségére, stb. Itt még sokat kell tennünk.

Meglévő demokratikus gépezetünk valóban mentesíti a kultúra és közoktatás területét a különféle káros bürokratikus beavatkozástól és közbenjárástól. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a kommunisták és a szocializmus öntudatos harcosai átengedhetik a dolgokat önmaguknak, mintha semilyen kötelezettségük sem volna többé. Éppen ezekben a szervekben kell mint egyenjogú tagoknak működnie, de felfogásukért harcolva és a meggyőzés erejével hatva. Szerepük természetesen annál nagyobb lesz, mi-

nél több tudással rendelkeznek, nemcsak mint politikai, hanem mint szakképzett emberek is. Csupán azzal, hogy Kommunisták Szövetségének tagjai, nem érhetnek el többé semmit. Ismerniök kell a dolgokat és olyan tekintélyt kell szerezniök környezetükben, amely emberi értékükből ered, nem pedig csak abból, hogy a Kommunisták Szövetségének tagjai.

És végül a Szocialista Szövetség is nagy iskolája lehet a szocialista társadalmi tudat nevelésének. Minden siker, amit ezen a téren elérünk, egyidejűleg a különféle szocialistaellenes és egyéb, káros elemek elszigetelését is jelenti.

Csak néhány feladatot említettem, de még nagyon sokat mondhatnók. Mindenekelőtt azt akartam mondani, hogy az ideológiai és politikai élet terén jelentkező különféle káros jelenségek elleni harcban csak azok a harci módszerek jönek és eredményesek, amelyek egyre több és több embert képesítenek arra, hogy önállóan ellene szegüljön a különféle káros, reakciós szocialistaellenes jelenségeknek. Az adminisztratív eszközök gátat emelhetnek, de nem alkothatnak. Nekünk pedig elsősorban alkotnunk kell, s akkor majd könnyűszerrel emelünk gátat is. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nincs jogunk akár adminisztratív eszközökkel is szembeszegülni a társadalmi életünkben fejesztettségét előidéző szándékozó törekvésekkel. E közben azonban tudnunk kell, hogy ez csak akkor járhat sikerrel, ha a régivel szembehelyezzük az új szocialista minőséget és másodsorban, ha az adminisztratív eszközöket valóban csak akkor alkalmazzuk, amikor ezzel nem okozunk kárt a szocialista erők fejlődésének is.

Ezzel kapcsolatban felmerül azonban az a gyakorlati kérdés is, mihez fogjunk konkrétan és elsősorban az ideológiai és politikai élet terén jelentkező különféle negatív jelenségek elleni harcunkban. Úgy látom, hogy itt bizonyos tájékozatlanság elemei is fellelhetők és bizonyos irányzat, hogy igen széles fronton szétfolyják a harc. Nagyban folyik a vita a jó és a rossz művészi irányvonalokról, illetve az iskolákról, annak szükségéről, hogy a tudományos munkát, ilyen vagy olyan irányban fejlesszék, arról, hogy az iskolai programokat eszmeileg át kell alakítani és új alapokra fektetni. Egyszóval: igen nagy feladatokat tűzünk magunk elé, mintha már holnap egészen új alapokra fektethetnénk eszmei életünket.

Véleményem szerint ez pillanatnyilag keresztülvihetetlen feladat. Az emberek eszmei átnevelése, szellemi és nemcsak anyagi bevonása az új szocialista viszonyokba, valójában több nemzedék feladata. Itt nincsenek mindentudó receptek, melyek egyik napról a másikra segítenének.

Ezenkívül úgy látom, hogy ezeket a feladatokat tévesen tűzték ki ilyenmódon. A kommunisták sem azért vannak itt, hogy mint kommunisták megállapítsák, mely művészi iskolák jók és melyek rosszak, sem pedig azért, hogy előírják a tudományos felfogás határát és irányvonalát. Végül fokon ez magának a művészet és a tudomány fejlődésének az ügye. Számunkra, véleményem szerint, az a lényeges, hogy harcoljunk a kulturális alkotás politikai és társadalmi tartalmáért. Másszóval a kérdés számunkra kizárólag olyanformán merül fel, hogy vajjon a kultúralkotás őszinte, becsületes emberi-e, hitet önt-e az emberbe és a szocialista fejlődésbe, és vajjon ilyenmódon hozzájárul-e dolgozó tömegeink egységes általános erőfeszítésé-

hez a szocializmus építésében, vagy pedig a különféle reakciós szocialistaellenes irányzatok csempészését takarja. Szerintem a kommunis- táknak és minden öntudatos szocialista harcos- nak ebben az irányban kell működni. Erre az alapvető célra kell tehát összpontosítanunk erő- nket: a konkrét politikai és erkölcsi tartalomért, a szocialista politikai és erkölcsi irányvonalért, viszont a rombolás ellen, az anarchista szószá- tyárság, fejvesztettség ellen, nehogy megöljék az emberbe és a szocialista útba vetett hitet. Úgy hiszem, hogy a kommunisták könnyen fel- találják magukat az állandó gyakorlatban, ha ebben az irányban folytatják a harcot.

Nálunk azonban a kultúralkotások terén mu- tatkozó negatív jelenségekről folyó vitákban gyakran letérnek erről az útról és arról vitat- koznak, hogy mely művészi iskolák vagy irány- zatok szocialisták és melyek nem azok. Úgy hi- szem, hogy az ilyenfajta viták okvetlenül igen bizonytalan talajra viszik a kommunistákat. Tá- vol állok természetesen attól, hogy pártoljam a különféle modernista vagy bármilyen „ista” irányzatokat a mai művészetben. Ezek talán út- keresést jelentenek, amely útkeresésekben álta- lában visszatükröződik a társadalmi ellentétek között küszködő mai emberiség bizonyos társa- dalmi válsága, és a régi szellemi és anyagi vil- ág széthullása a mi talajunkon. A szellemi út- vesztő visszatükröződése ez; annak a követke- zménye, hogy a kultúralkotás elmarad a gyors társadalmi változások mögött, ez történik rend- szerint forradalmi időkben, amikor a társadalmi és politikai viszonyok gyorsabban változnak, mint az emberek elavult felfogása. Gyakran, ta- lán leggyakrabban egyszerűen az alkotás te- hetetlensége rejlik az „izmusok” mögött. Ilyen körülmények természetesen alkalmas talajt nyújtanak különféle dekadens jelenségeknek is.

Mindez azonban egyáltalán nem jelenti, hogy ebben az általános forrongásban nekünk kom- munistáknak egyik vagy másik „izmus” mellé vagy ellene kell állnunk. Ez a kultúralkotás ügye. Ő maga leküzdi majd a válságot és meg- találja a megfelelő művészi formát, ha azoknak a nemzedékeknek életét és törekvéseit fejezi ki, amelyek a kizsákmányolás nélküli társadalomért és a szocialista emberért küzdenek. Ez a mi meggyőződésünk mint kommunistáké, és ez kell hogy legyen a meggyőződésünk és ezért kell küzdenünk. Ez pedig nem azt jelenti, hogy ne- künk kell előírnunk a kultúralkotásnak akár tartalmát, akár tárgykörét vagy formáját. Ha akarnánk is, nem érnénk el semmit. Annakide- jén megkísérelte ezt Sztálin az ő „szocialista realizmus” szabályaival, amelyről kiderült, hogy realista dekadencia. És megmutatkozott ez ná- lunk is, mert nálunk is vannak formászerint realista művek, amelyek tartalmilag gyakran nemcsak dekadensek, hanem valóban tudatosan szocialistaellenesek is. Nekünk harcolnunk kell a szabad kultúralkotásért, de annak szervesen hozzá kell fűződnie dolgozóink nagy szocialista erőfeszítéseikhez.

Elnézést kérek e laikus kitérésért a művé- szetelmélet területére, de szükségesnek tartot- tam, hogy világosabban megszabjuk harcunk feladatait kulturális téren, nehogy szétforgácsol- djunk ebben a harcban, mert ily módon tulaj- donképpen csak tájékozatlanságot teremtenénk. Véleményem szerint a mi feladatunk ezen a té- ren is, politikai feladat, jobbanmondva elsősor- ban politikai feladat.

Fennáll ugyan az a szerénytelen felfogás, hogy a kommunisták mindentudók, csak azért,

mert kommunisták. E felfogás szerint, mihelyt valaki kommunista, a párt tagja, bárhová állít- ják is — mestere minden munkának. Ez az el- képzelés természetesen ostobaság. A kommunista társadalmi, közéleti munkás a szocialista társa- dalmi viszonyok harcosa. Megvannak a feladatai a társadalmi életben, de a konkrét szakmunká- ban a munkahelyen, a gép és eke mellett, az irodában, tehát a kultúralkotás terén is csak annyit ér, amennyi tudást és alkotó-képességet befektet munkájába, és amennyi sikert ér el. Ezt soha sem szabad szem elől téveszteni. Ezért, véleményem szerint, a kommunistáknak és ön- tudatos szocialista harcosoknak elsősorban az a feladatuk a kultúralkotás terén, hogy minőségi munkájukkal szembeszegüljenek a különféle de- kadens jelenségekkel. Az alkotó kifejezőmódot pedig nekik maguknak kell megtalálniuk. Ezen a téren nekünk nem kell megkötnünk a kom- munisták kezét. Csak arra kell köteleznünk őket, hogy kommunisták módján, a szocializmus igazi harcosai módján reagáljanak és hassanak. Egyben azonban minden öntudatos szocialista harcosnak mesternek kell lennie ezen a terüle- ten is, harcolnia kell minden kísérlet ellen, amelynek az a célja, hogy kultúralkotás cége- re alatt szocialistaellenes csempézmunkát végezze- nek, olyasmit, ami rombolja dolgozóink erőfeszí- téseit a szocialista építésben, vagy megkísérli a fejvesztettségbe és távlatnélküliségbe taszítani ifjúságunkat. Itt következeteseknek kell lennünk és nem szabad túrnunk, hogy a szerkesztősé- gekben olyan kommunisták, a Szövetség olyan

BEZEREDY LUJO

Építés (terakotta, részlet)

tagjai üljenek, akik különféle szocialistaellenes dolgokat adnak ki vagy pénzelnék azzal az ürüggyel, hogy az a művészet szabadsága.

A kultúralkotás területén jelentkező különféle szocialistaellenes jelenségek elleni harc tehát az egyik dolog, egészen más dolog viszont az a kísérlet, hogy valami kész recepteket adjanak az alkotásnak. Az ilyen kísérlet rendszerint konzervatív tespedésre vezet és szintén csak reakciós eredménnyel járhat. Mi kommunisták mindig és ma is az egész társadalmi alap forradalmi átalakításának élén állunk, ma is annak a harcnak élén járunk, hogy merészen megváltoztassuk a begyökerezett társadalmi életmód és igazgatási mód minden formáját, — nekünk van tehát legkevésbébbé okunk arra, hogy a kultúralkotás terén arra az álláspontra helyezkedjünk, hogy az új művészi kifejezőmód keresése helytelen és dekadens. Igaz ugyan, hogy ebben a keresésben nagyon sok a dekadencia és a fejvesztettség, de van becsületes és őszinte keresés is, amely talán egy nap eredménnyel jár.

Hasonló a helyzet a tudományos téren is. Küzdenünk kell azért a tudományért, amely elősegíti a szocializmus építését, amelyre mint alapra a szocializmust építjük. De természetesen nem kell előírniunk a tudomány kereteit. Emlékezzünk Marx szavaira: „a tudomány önmaga írja elő kereteit és irányvonalát”. A mi dolgunk az, hogy minden téren igyekezzünk ledönteni mindazt, ami kárt okoz a szocialista építésnek, ami aláássza az embereknek a szocialista gondolatba vetett bizalmát, ami fejvesztettséget zülleszt okoz.

Nekünk természetesen egyidejűleg harcolnunk kell a kulturális és más téren dolgozó kommunisták között jelentkező bizonyos törekvések ellen, amelyek a szocialista építés konkrét érdekeit tulajdonképpen az úgynevezett művészi vagy kulturális minőség alá rendelik és akik emiatt gyakran hajlandók lenyelni a legrosszabb szocialistaellenes mocskot is, csak azért, nehogy „kulturálatlanoknak” és primitíveknek tűnjenek a kultúrtermékek értékelésében. Az ilyen felfogás helytelen maga a kultúra szempontjából is, mert nincs nagy alkotás, ami ne fűződne az emberhez, ami ne némesítené az embert és ilyen vagy olyan módon ne segítené elő a jövőt. A rombolás, cinizmus, hazugság sohasem volt kulturális alkotás. Ezért azok az emberek, akik a különféle dekadens irányzatok felé hajlanak megfélemeznek kötelességükről a szocializmusért folyó harcban, nem képviselnek senkit, illetve csak tehertételt képviselnek a kultúrértékek alkotása terén is.

Íme elvtársak, ez okoknál fogva én úgy hiszem, hogy a jelen pillanatban nekünk a kultúra terén az alkotás konkrét politikai és erköl-

csi tartalmára kell üvelnünk és nem szabad megengednünk, hogy ezt a harcunkat aláássák, rossz irányba tereljék azzal a törekvéssel, hogy a különféle művészi iskolákról és irányzatokról vitatkozzunk. Természetesen ösztönöznünk kell a tisztességes szocialista bírálat kibontakozását, ami majd elősegíti a művészi formák kérdésének tisztázódását is. Ez azonban véleményem szerint nem politikai kérdés és nem lehet politikai eszközökkel megoldani, hanem magának a kulturális fejlődésnek eredményeként kell bekövetkeznie. Meggyőződésem, hogy a különféle divatos dekadens irányzatok, amelyek a tőkés világ anyagi és szellemi felbomlásának talaján jelentkeznek és hazánkra is rávetik árnyékukat, igen kevés kárt fognak okozni a kulturális alkotásnak nálunk, ha az öntudatos szocialista harcosok, de mindenekelőtt a kommunisták valóban abban az irányban harcolnak majd amelyről beszéltem. Hiszem, hogy feltalálják magukat ezen a téren is, ahogy kezdik már feltalálni magukat más területen is. Ezért a munka e területén is elsősorban az a feladatunk amiről már Brioniban is beszélünk a plénumon, nevezetesen, hogy fejlesszük a kommunistákban az eleven szocialista reflexet, minden egyes kommunistának azt a képességét, hogy mindenütt önállóan és azonnal szembeszálljon a szocialistaellenes jelenségekkel. Ilyen célokra és feladatokra kell képessé tennünk a kommunistákat.

Véleményem szerint nemcsak az a fontos, hogy leküzdjük a negatív jelenségeket, hanem hogy ebben a nyílt harcban kiműveljük a mi szocialista harcosunkat, állandóan fejlesszük tulajdonságait, hogy abban a környezetben, ahol harcol, ne úgy játsszon jelentős szerepet mint a Kommunisták Szövetségének tagja, vagy mint a Szocialista Szövetség tagja, hanem mint ember, mint jótulajdonságokkal rendelkező ember, aki maga köré tudja gyűjteni az embereket, aki képes nemcsak rámutatni a káros jelenségekre és leleplezni e káros jelenségek irányzatát, hanem képes alkotni is, új minőséget vinni társadalmi viszonyainkba.

Végül pedig valóságunk — szocialista valóságunk — építése természetesen a legerősebb fegyver. Minél gyorsabban változtatjuk és fejlesztjük szocialista irányban a társadalmi viszonyokat, minél gyorsabban és merészebben fejlesztjük termelő erőinket és fokozzuk a szocializmus gazdasági erejét hazánkban, annál gyorsabban hullanak majd szét a régi szellemi és anyagi világ maradványai is.

Ha ebben erősek vagyunk, akkor nem kell kételkedni, hogy könnyen leküzdjük majd a különféle káros jelenségeket az eszmei felépítményben is.